

Брюксел, 28 ноември 2025 г.
(OR. en)

15959/25

Междуинституционални
досиета:
2025/0543 (COD)
2025/0544 (CNS)

IND 546
RECH 521
COMPET 1236
MI 959
EDUC 475
TELECOM 431
ENER 625
ENV 1281
CLIMA 557
AGRI 644
TRANS 589
SAN 775
BIOTECH 40
CADREFIN 335
CODEC 1921

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
№ док. Ком.:	11765/1/25 REV 1; 11749/25
Относно:	<i>Подготовка за заседанието на Съвета по конкурентоспособност (вътрешен пазар, промишленост, научни изследвания и космическо пространство) на 8 и 9 декември 2025 г.</i> Пакет от предложения „Хоризонт Европа“: Рамкова програма за научни изследвания и иновации за периода 2028 – 2034 г. а) Рамкова програма и нейните правила за участие и разпространение на резултатите б) Специфична програма за изпълнение на „Хоризонт Европа“ – Доклад за напредъка

В доклада за напредъка, поместен в приложението към настоящата бележка, са представени вижданията на председателството за актуалното състояние и напредъка, постигнат при разглеждането на посочените по-горе предложения през втората половина на 2025 г. Докладът е изготвен под ръководството на председателството и не засяга конкретни въпроси от интерес за отделни делегации или допълнителен принос от тяхна страна.

Комитетът на постоянните представители се приканва да вземе под внимание доклада за напредъка и да предаде доклада на Съвета (конкурентоспособност) с оглед на заседанието му на 9 декември 2025 г.

Пакет от предложения „Хоризонт Европа“: Рамкова програма за научни изследвания и иновации за периода 2028 – 2034 г.

а) Рамкова програма и нейните правила за участие и разпространение на резултатите

б) Специфична програма за изпълнение на „Хоризонт Европа“

– Доклад за напредъка

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Това е решаващ за Европейския съюз (ЕС) момент. Единният пазар продължава да бъде незавършен, обременен от регулаторна сложност и национална изолираност, което подкопава европейската конкурентоспособност и сближаване. Освен това, както се посочва в докладите на Драги, Лета и Ейтор, ЕС губи позиции в областта на научните изследвания, иновациите и свързаните с тях инвестиции спрямо световните си конкуренти, което хвърля сянка на съмнение върху технологичното лидерство и стратегическата автономност на ЕС.
2. ЕС се намира на повратна точка и бъдещите усилия в областта на научните изследвания и иновациите никога не са били толкова важни. В свят на нарастваща несигурност, глобални предизвикателства и кризи, бързо развиващи се технологии и геополитическа обстановка, характеризираща се с бързи промени, планираните и устойчиви научни изследвания и иновации играят ключова роля за разбирането на предизвикателствата, разработването на решения и овладяването на технологиите, които ще оформят бъдещето. Поради това е необходимо да се даде отговор на тези предизвикателства чрез интелигентни и съвместни стратегии и инвестиции, отприщване на иновациите и укрепване на основите на устойчив ЕС, за да се гарантира бъдещата ни сигурност, просперитет и конкурентоспособност.

3. ЕС се нуждае от по-тясно сътрудничество. Тъй като сътрудничеството е най-голямата сила на Европа, ЕС и неговите държави членки разполагат с необходимите предпоставки за вдъхване на нов живот на европейското научно и технологично лидерство и за осигуряване на необходимите иновации, за да се преодолеят бъдещите предизвикателства. Следващата рамкова програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ трябва да играе водеща роля за постигането на тази цел, като функционира в тясно взаимодействие с други програми в рамките на следващата многогодишна финансова рамка (МФР). Следващата МФР трябва да гарантира, че отличните резултати от научните изследвания и иновациите, постигнати в Европа, се внедряват в рамките на ЕС, като предоставя практически решения за неговите граждани и отваря нови пазари за неговата промишленост.

II. КОНТЕКСТ

4. На 16 юли 2025 г. Комисията публикува две свързани предложения: едното за създаване на „Хоризонт Европа“ – рамковата програма за научни изследвания и иновации (рамковата програма)¹, а другото за специфична програма за изпълнение на „Хоризонт Европа“ (специфичната програма)².
5. Комисията по промишленост, изследвания и енергетика (ITRE) на Европейския парламент отговаря за тези предложения. Г-н Christian Ehler (EPP, Германия) беше определен за докладчик по рамковата програма, а г-н René Repasi (S&D, Германия) – по специфичната програма.
6. Бяха проведени консултации с Европейския икономически и социален комитет, Сметната палата и Комитета на регионите във връзка със становища относно рамковата програма.

III. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

7. Първият неформален обмен на мнения по предложенията на Комисията относно „Хоризонт Европа“ се състоя на 17 юли 2025 г. в Копенхаген на неформалната среща на министрите, отговарящи за научните изследвания и иновациите.

---

¹ Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028 – 2034 година, за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите и за отмяна на Регламент (ЕС) 2021/695 (11765/25).

² Предложение за РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА за създаване на специфичната програма за изпълнение на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028 – 2034 г., за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите и за отмяна на Решение (ЕС) 2021/764 (11749/25).

8. На работна група „Научни изследвания“ бяха направени презентации от Комисията относно рамковата програма и специфичната програма на заседанията ѝ от 24 юли и 1, 4, 8, 11, 15, 18, 22 и 25 септември 2025 г., по време на които делегациите имаха възможност да поискат разяснения. След като Комисията представи поисканите разяснения, работна група „Научни изследвания“ пристъпи към разглеждане на предложението.
9. Предложенията бяха разгледани подробно на заседанията от 6, 9, 13, 16, 27 октомври и 3, 6, 10, 14, 17, 20 и 27 ноември 2025 г. За тази цел текстът на предложенията беше структуриран в шест блока, съчетаващи тематично свързани разпоредби на рамковата програма и специфичната програма, както следва:
- Блок 1 – Общи разпоредби: рамкова програма (членове 1 – 10 и 35 – 37) и специфична програма (членове 1 – 4 и 18 – 21);
  - Блок 2 – Стълб I – Високи постижения в научната област: рамкова програма (членове 12 – 14) и специфична програма (членове 6 – 10);
  - Блок 3 – Стълб II – Конкурентоспособност и общество, включително европейски партньорства: рамкова програма (членове 11 и 15) и специфична програма (членове 5 и 11);
  - Блок 4 – Стълб III – Иновации: рамкова програма (членове 16, 17 и 34) и специфична програма (членове 12 и 13);
  - Блок 5 – Стълб IV – Европейско научноизследователско пространство (ЕНП): рамкова програма (членове 18 и 19) и специфична програма (членове 14 – 17);
  - Блок 6 – Правила за участие и разпространение на резултатите: рамкова програма (членове 20 – 33).
10. Текстът в квадратни скоби не беше включен в обсъжданията³.

---

³ Рамкова програма: член 1, параграф 2 (Предмет), член 6 (Бюджет) и съответното съображение 31, член 19 (Разширяване), съображение 36 (Регламент за изпълнението); Специфична програма: член 1, параграф 2 (Предмет), член 3 (Бюджет), член 4, параграф 3 (Работна програма).

11. Освен това на заседанията на Съвета по конкурентоспособност от 30 септември и 9 декември 2025 г. председателството проведе специални ориентационни дебати по тематични области, обхващащи темите за научните изследвания и иновациите в областта на двойната употреба, сигурността и отбраната, както и стратегическите приоритети за научните изследвания и иновациите в Европа, включително акцент върху бъдещите партньорства.

IV. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК

12. Целта на председателството беше да се постигне задълбочено познаване на предложенията и връзката им с предложението относно Европейския фонд за конкурентоспособност (ЕФК) и да се даде тласък на преговорите за максимално хармонизиране и консолидиране на текста. Целта беше да се използва досегашният опит, като същевременно се обърне по-голямо внимание на новите аспекти на предложенията. За да се осигури яснота, беше обърнато специално внимание на структурираните обсъждания по конкретни въпроси чрез използване на дискуссионни бележки на председателството и на свеждането до минимум на ключовите въпроси, на които трябва да се обърне допълнително внимание в предстоящите преговори. В някои случаи, когато са необходими по-задълбочени разяснения и преговори, текстът е поставен в курсив и получер шрифт. Комисията също така предостави и полезни нонпейпъри по време на преговорите.
13. Председателството наблегна на следните ръководни принципи, които да спомогнат за направляването на преговорите:
- насърчаване на новаторското мислене, като се вземат поуки от миналото, за да се търсят нови възможности;
  - консолидиране на части в рамките на мандата на работна група „Научни изследвания“ и изясняване и заемане на позиция относно взаимовръзките с новия ЕФК;
  - гарантиране на необходимите подробности в регламента, за да се даде възможност за гъвкавост при изпълнението на работните програми; и
  - избягване на повторения от други законодателни актове, освен ако не се изискват изключения или уточнения.

14. Преговорите по „Хоризонт Европа“ също така са обвързани с по-широките преговори в рамките на други групи по МФР. Общият бюджет от МФР и ключови части в квадратни скоби в предложението за „Хоризонт Европа“, като например частта за разширяване на участието и разпространяване на високи постижения, критериите за възлагане и процентите на подбор и финансиране, са в процес на договаряне в работната група *ad hoc* за МФР. Въпреки това държавите членки призовават за разбивка на общия бюджет за „Хоризонт Европа“ според нейните подкомпоненти. Подгрупата за ЕФК договаря общия правилник, както и управлението и съдържанието на компонентите на политиката.
15. Последващата информация, очаквана от Комисията, в която се очертават механизмът за управление и инструментът за координация на конкурентоспособността – които се очаква да допринесат за определянето на приоритетите „отгоре-надолу“ и за съгласуването между програмите – все още представлява основен неизвестен елемент. Също така не е ясно до каква степен и на какво равнище ще участват държавите членки.

Междусекторни въпроси:

16. **Структура на рамковата програма:** Като цяло общата архитектура на рамковата програма, структурирана около стълбове, не се поставя под въпрос. До момента само няколко държави членки са разгледали или са поискали прехвърлянето на конкретни части или към други стълбове, като хоризонтална част от програмата, или към други програми на ЕС, главно по линия на ЕФК.
17. **Гъвкавост и предвидимост:** Акцентът беше поставен върху разработването на рамка, която постига правилния баланс между гъвкавост и предвидимост. Целта беше да се постигне динамично равновесие, да се насърчат иновациите, като същевременно се осигури ясна и надеждна регулаторна рамка чрез рационализиране на текста и добавяне на повече яснота в програмата, където това е необходимо. Един от основните нерешени въпроси е цялостното управление на процеса на определяне на приоритетите и участието на държавите членки в него. Поради тази причина в специфичната програма е добавено запазено място за определянето на цялостен процес на задаване на стратегическите приоритети, което гарантира силна консултативна роля на държавите членки, а оттам и тяхното участие и ангажираност.

18. **Опростяване:** Опростяването в полза на кандидатите и бенефициерите е основен приоритет. Поради тази причина беше въведен хоризонтален принцип за намаляване на административната тежест. Освен това някои от предложените мерки за опростяване (като например използването на еднократни суми и единични разходи за персонал по подразбиране) са отбелязани в курсив и получер шрифт за допълнително обсъждане с цел създаването на най-добра рамка. Въпреки че по време на етапа на изпълнение ще бъде взето решение за много мерки за опростяване, от решаващо значение е програмата „Хоризонт Европа“ да предоставя ясни насоки. Друг приоритет на опростяването е рационализирането на разпоредбите, за да се гарантира, че те са ясни, избягват ненужното повторение и предлагат гъвкавост при тяхното прилагане.
19. **Интердисциплинарност, включително интеграция на социалните и хуманитарните науки:** Налице е пълно съгласие по отношение на необходимостта да се гарантират мултидисциплинарни подходи и да се осигури интегрирането на социалните и хуманитарните науки във всички части на рамковата програма. Това беше допълнително подчертано в Стълб II – „Конкурентоспособност и общество“ с оглед на осигуряването на резултатите от съвместните научни изследвания и иновации, необходими за решаване на предизвикателствата, пред които е изправен ЕС. Освен това беше допълнително уточнена и необходимостта от конкретни покани за представяне на предложения по теми, свързани със социалните и хуманитарните науки.
20. **Асоцииране:** Асоциирането на трети държави към рамковата програма придобива ново измерение с оглед на настоящия геополитически контекст, като ЕС губи позиции в областта на научните изследвания и иновациите и отварянето на рамковата програма към двойната употреба. За да се преодолее този проблем, членът относно асоциирането беше хармонизиран във всички програми по МФР, като се надгражда върху четирите известни категории трети държави, но се поставя по-голям акцент върху споделените разходи за асоцииране, справедливия баланс, правото на ЕС за добро финансово управление и непредоставянето на правомощия за вземане на решения на трети държави по отношение на програмата. Предизвикателството пред рамковата програма ще бъде балансирането на нуждата от партниране с някои държави, при които няма предимства от асоциирането, и от прилагане на мерки за сигурност на научните изследвания спрямо държави от други категории, при които наистина има предимства. Друг аспект засяга близките и надеждни партньори и способността им да се асоциират и да участват пълноценно във взаимните ползи. Освен това „Хоризонт Европа“ и ЕФК имат за цел да управляват различни схеми за асоцииране, които биха могли да създадат пречки пред интегрирания иновационен цикъл, към който се стремим.

21. **Двойна употреба:** Отварянето на рамковата програма за подкрепа на двойната употреба произтича от бързите геополитически и технологични събития. Това води до промяна в обхвата в сравнение с текущата рамкова програма. Поради това при по-нататъшните преговори следва ясно да се разграничават потенциалът за двойна употреба и подкрепата от чисто свързаните с отбраната дейности. За да се извлече полза от стимулирането, което научните изследвания в областта на двойната употреба могат да дадат на научните изследвания и иновациите, трябва да се определи правилната рамка, за да се избегне налагането на ненужни ограничения и обременяваща администрация.
22. **Сигурност на научните изследвания:** Целта на сигурността на научните изследвания е да се управляват рискове като нежелан трансфер на технологии от критично значение, зловредно влияние върху научните изследвания и нарушения на етичните норми или почтеността, като същевременно се зачитат основните принципи на научните изследвания и иновациите, които представляват основата на ЕНП. Въпросът за сигурността на научните изследвания ще бъде неразделна част от преговорите по нерешените ключови въпроси.

Взаимовръзки с ЕФК:

23. Предложението за „Хоризонт Европа“ и предложението за ЕФК са тясно свързани в няколко области и споделят основната амбиция за стимулиране на жизнения цикъл на иновациите. Това ще позволи на научните изследвания и иновациите да осъществят прехода към решения за внедряване и продукти, които могат да се предлагат на пазара, като същевременно се гарантира, че предизвикателствата, свързани с внедряването, се включват отново в научните изследвания. Тематичните приоритети за двете програми следва да бъдат взаимозависими през целия жизнен цикъл на иновациите, за да се гарантира, че публичните инвестиции имат възможно най-голямо въздействие. Основните взаимовръзки се намират в различни части на предложението за „Хоризонт Европа“:
24. **Компоненти на политиката** (член 15 от рамковата програма и член 11 от специфичната програма): Тези членове свързват съвместните дейности за научни изследвания и иновации в рамките на компонента „Конкурентоспособност“ на стълб II на „Хоризонт Европа“ с компонентите на политиката на ЕФК и обясняват защо те попадат в специалната част за научни изследвания и иновации на работната програма за ЕФК за съответните компоненти на политиката. Дейностите в рамките на компонентите на политиката на ЕФК ще се възползват и от съвместните научни изследвания и иновации, извършвани в рамките на компонента „Общество“ на стълб II, и обратно, тъй като развитието по отношение както на конкурентоспособността, така и на обществото като цяло е взаимозависимо.

25. **Мисии и механизъм „Нов европейски Баухаус“ (НЕБ):** Необходима е силна връзка между петте съществуващи мисии, както и механизма НЕБ в „Хоризонт Европа“ и ЕФК, за да се гарантира непрекъснатото разгръщане на ключови инвестиции в научни изследвания и иновации от текущата МФР. Тази връзка ще гарантира, че ценните иновации се пускат на пазара и се внедряват ефективно.
26. **Европейски партньорства** (член 11 от рамковата програма и член 5 от специфичната програма): В тези членове се определя взаимовръзката между бъдещите европейски партньорства и компонентите на политиката на ЕФК. Избраните партньорства могат да бъдат тясно свързани с компонентите на политиката и да бъдат допълнително средство за привличане на публично и частно финансиране успоредно с цикъла на иновациите за справяне с общите предизвикателства.
27. **Европейски съвет по иновациите (ЕСИ)** (членове 16 и 34 от рамковата програма и член 12 от специфичната програма): Това е тясно свързано с InvestEU и механизма за разрастване в рамките на ЕФК. Добавено е ново съображение (15в), за да се гарантира, че взаимното допълване и преходът между тези инструменти ще работят безпроблемно, по-специално за дружествата, разработващи технологии от стратегически интерес за ЕС.
28. **Приложения в областта на отбраната:** По отношение на ЕСИ член 16 се отнася до подкрепата за критични технологии за приложения в областта на отбраната в рамките на „Хоризонт Европа“. Въпрос, който все още предстои да бъде решен от държавите членки, е как следва да се финансират тези дейности, например от частта за отбраната в ЕФК или от InvestEU въз основа на знанията, придобити с финансиране за дълбоки технологии в рамките на ЕСИ.
29. **Разпространение и оползотворяване** (член 32 от рамковата програма): В посочения член се прави препратка към инструментите на ЕФК, обслужващи стратегията за оползотворяване на ЕФК, които Комисията може да прилага, ако даден бенефициер не положи максимални усилия за оползотворяване на резултатите от тях.
30. **Мерки за сигурност** (член 20 от рамковата програма, който се позовава пряко на член 10, параграфи 2 и 3 от ЕФК относно предпочитанието към ЕС, член 13 относно прилагането на правилата за класифицирана информация и член 20 относно ускорените и целенасочени действия за конкурентоспособност): Посочените членове от ЕФК могат да се използват във всички части на работната програма на „Хоризонт Европа“, когато това е от значение за защитата на стратегическата автономност и технологичния суверенитет на ЕС. Остава нерешен въпросът дали това е достатъчно предвид особеностите на сигурността на научните изследвания.

31. Очаква се допълнително обсъждане в рамките на подгрупата *ad hoc* на работната група по ЕФК относно стратегическия интерес от използване и на ЕФК, за да може да се поддържат научноизследователски и технологични инфраструктури от стратегически интерес за конкурентоспособността на ЕС. Последен ключов въпрос, при който все още се чака правно становище по отношение на спазването на Договора, се отнася до специфичната програма за научни изследвания и иновации в областта на отбраната, която е специфична програма на „Хоризонт Европа“, но която е включена в компонента на политиката на ЕФК, свързан с устойчивостта и сигурността, отбранителната промишленост и космическото пространство, без специално определен бюджет.

V. ПОДРОБНО ДОКЛАДВАНЕ ЗА ВСЕКИ ПРЕГОВОРЕН БЛОК

32. По-долу са посочени основните съществени промени, въведени с цел засилване на акцента на програмата, за всеки от шестте блока.

Блок 1: Общи разпоредби

33. Бяха въведени няколко ключови промени, за да се засили акцентът върху рамковата програма.

34. В **рамковата програма** член 2, който съдържа определения, непрекъснато се преразглежда и разширява със съответните нови определения, за да се осигури целенасочен набор от определения за програмата. Това е направено, като се има предвид, че следва да бъдат определени само термините, използвани в регламента, а определенията от други регламенти следва да не се повтарят. В член 3 общите цели на рамковата програма бяха преразгледани, за да се отправи по-силно послание. Новият акцент е върху укрепването на научната и технологичната база чрез отлични научни изследвания и иновации, основани на открита конкуренция, с цел да се подкрепят не само конкурентоспособността, но и просперитетът, суверенитетът и устойчивостта. С текста също така се засилва подкрепата за осъществяването на европейското научноизследователско пространство (ЕИП) и подкрепата за обучението и мобилността на изследователите, като се насърчава движението на мозъци и същевременно се противодейства на изтичането на мозъци. В член 4, в който се определя структурата на програмата, са изменени социалният компонент на стълба „Конкурентоспособност и общество“, както и главата за ЕИП. В член 5 относно хоризонталните принципи се въвежда нов акцент върху веригата за създаване на стойност в областта на научните изследвания и иновациите, като се гарантира, че програмата обхваща от фундаментални научни изследвания до авангардни иновации и позволява силна взаимовръзка с ЕФК, за да се насърчи възприемането и внедряването на резултатите. Включено е и опростяването на административните процеси, като се посочва, че акцентът е преди всичко върху облекчаването на тежестта за участниците. Беше въведен ясен ангажимент за насърчване на равните възможности за всички заинтересовани страни в областта на научните изследвания и иновациите в ЕС с оглед на приобщаването, докато няколко държави членки призовават за изричното повторно включване на принципа на разширяване от текущия регламент за „Хоризонт Европа“. Беше добавена гаранция за прилагането на равенството между половете, включително интегрирането на свързаното с пола измерение в съдържанието на научните изследвания и иновациите, и поддържане на сигурността на научните изследвания чрез управление на съответните рискове, като се гарантира, че тези принципи се вземат предвид във всички научноизследователски и иновационни дейности. Освен това, за да се постигне оптимална ангажираност и най-голямо въздействие, беше посочена необходимостта да се разработят стратегически полезни взаимодействия между стълбовете на „Хоризонт Европа“ и техните компоненти и рамковата програма да се изпълнява във взаимодействие с други програми на ЕС.

35. Някои от разпоредбите в тази част са хоризонтални стандартизирани разпоредби (членове 7, 8 и 9), които са общи за няколко програми на ЕС. Поради тази причина измененията бяха сведени до строг минимум, като същевременно бяха въведени промени, единствено за да се даде отговор на по-политически въпроси. В член 8 използваният понастоящем печат за високи постижения е въведен въз основа на искане от повечето делегации или за да замени предложени нов печат за конкурентоспособност, или поне да го допълни. Предложението на председателството ще позволи използването и на двата печата, за да се привлече допълнително финансиране, като се вземе предвид основната марка на всеки печат и същевременно се избегне рискът от объркване поради наличието на два печата, както беше посочено от някои държави членки. В член 9 на Комисията се дават указания да предоставя ежегодно на програмния комитет информация относно финансовите вноски от асоциираните държави, за да се осигури прозрачност и общ поглед.
36. Член 10 е от основно значение за изпълнението на рамковата програма. Уточнява се, че безвъзмездните средства следва да бъдат основната форма на подкрепа в съответствие с текущата практика. Освен това се припомня, че комисията за оценка следва да се състои изцяло или, в надлежно обосновани случаи, частично от независими външни експерти. Въвеждането на опростени варианти за разходите, като например еднократни суми и единични разходи за персонал като форма на финансиране по подразбиране от ЕС, получи смесена подкрепа от държавите членки с цялостен скептицизъм, по-специално по отношение на единичните разходи за персонал по подразбиране.

37. В член 1 от **специфичната програма** се посочва, че рамковата програма следва да извършва и съвместни научноизследователски и иновационни дейности в подкрепа на компонентите на политиката на ЕФК. В член 2 относно оперативните цели не се наблюдават съществени промени освен поставянето на по-силен акцент върху насърчаването на използването на резултатите от научните изследвания и иновациите и оптимизирането на използването на научноизследователските и технологичните инфраструктури. В член 4 списъкът със съдържанието на работните програми става изчерпателен, а не примерен. Това е с цел изпълнението на програмата да стане по-ясно и по-структурирано, като се гарантират по-предвидими и определени действия в работните програми, и като се избягва добавянето на допълнителни критерии без консултиране с държавите членки. Освен това беше уточнено, че следва да се установи процедура за преразглеждане на оценката. Сигурността на научните изследвания е добавена към списъка с действия, за които ще се прилагат конкретни правила. Броят на отделните работни програми е приведен в съответствие със структурата на програмата. В отговор на постоянното искане на държавите членки за определяне на по-активното им участие в задаването на приоритетите беше въведено запазено място под формата на нов член, за да се създаде стратегическа рамка за задаване на приоритетите, като се гарантира силна консултативна роля и по този начин участие и ангажираност на държавите членки. За формулировката на този член се очаква допълнителна информация относно механизма за управление и инструмента за координация на конкурентоспособността, обявен от Комисията. В член 18 относно процедурата на комитет заглавието на общата конфигурация е променено на „стратегическа конфигурация“ с разширена роля, която включва осигуряване на съгласуваност на програмата в отделните ѝ работни програми, включително с европейските партньорства. Подкомитетите са приведени в съответствие със структурата на програмата. Освен това, за да се засили ролята на държавите членки, бяха въведени две точки: клаузата за липса на становище за приемането на работната програма и задължението на Комисията да информира редовно и на ранен етап програмния комитет за цялостния напредък по изпълнението на специфичната програма.

Блок 2: Високи постижения в науката

Европейски научноизследователски съвет (ЕНС)

38. Като цяло основните промени, свързани с ЕНС, бяха да се преразгледа предложението, за да бъде в съответствие с текущата практика и формулировки. В **рамковата програма** се потвърждава основната цел на Европейския научноизследователски съвет, включително акцент върху изследователите в началото на кариерата си. Беше изменено съображение 13, в което се уточнява, че ЕНС следва да се стреми към най-обещаващите направления, които са на границата на научните познания във всички области, и да се ангажира с научни изследвания „отдолу-нагоре“, ръководени от изследователите, чрез открита конкуренция, основана единствено на високи постижения.
39. В член 6 от **специфичната програма** мандатът на председателя на ЕНС се удължава на четири години, с възможност за еднократно подновяване, в съответствие с текущата практика. Уточнява се също така, че председателят на ЕНС следва да посвети най-малко 80% от работното си време на дейностите на ЕНС, в съответствие с текущата практика. Освен това препратката към корпоративните политики на Комисията беше заличена, тъй като значението ѝ може да бъде разбрано погрешно по отношение на автономността на ЕНС. В член 7 съставът на научния съвет на ЕНС се определя на до 22 членове, така че научният съвет да може функционира, дори ако в даден момент има по-малко действащи членове. Мандатът на членовете на научния съвет се привежда в съответствие с мандата на председателя. Беше уточнено също така, че тримата заместник-председатели, избрани от научния съвет, ще имат административна подкрепа в националните институции и че членовете на научния съвет ще бъдат компенсирани за изпълняваните от тях задачи. Информацията за тенденциите в научните изследвания или политическите въпроси, която научният съвет съобщава на Комисията, вече трябва да бъде предавана от Комисията на държавите членки. В член 7 също така се посочва, че както европейските, така и международните информационни дейности и сътрудничество са важни за повишаване на видимостта на ЕНС за най-добрите изследователи както в рамките на ЕС, така и от останалата част на света, също в съответствие с текущата практика. В член 8 е направена само една промяна, с която на Комисията се възлага да информира редовно и своевременно конфигурацията на програмния комитет на ЕНС относно изпълнението на дейностите на ЕНС.

Действия „Мария Склодовска-Кюри“

40. В член 13 от рамковата програма се потвърждава, че основната цел на действията „Мария Склодовска-Кюри“ е да се подкрепят научноизследователските кариери на всички етапи, като се обръща специално внимание на изследователите, които се намират в началото на кариерата си, и да се насърчават високите постижения в научните изследвания „отдолу-нагоре“, и да се развиват и привличат таланти в областта на научните изследвания. В този член отново се потвърждава подкрепата за обмена на научноизследователски персонал. Първоначалната препратка към съображенията за сигурност е преместена в съображение 14, тъй като акцентът върху сигурността на научните изследвания е хоризонтален междусекторен въпрос, а не само свързан с действията „Мария Склодовска-Кюри“.
41. В член 9 от **специфичната програма** се потвърждава възходящият характер на финансирането по действията „Мария Склодовска-Кюри“ и се уточнява, че всяко отклонение от него с оглед на насочването на определени дейности към конкретни тематични приоритети, видове научноизследователски и иновационни институции или географски местоположения може да се случи само в надлежно обосновани случаи и ако е налично допълнително финансиране от други източници. Параграфът, който се отнася до полезните взаимодействия с други части на програмата, е заличен, тъй като е хоризонтален принцип. Като част от преговорите по действията „Мария Склодовска-Кюри“ беше поставен акцент върху коефициентите на корекция по държави, използвани за гарантиране на конкурентни и привлекателни условия на заетост и равенство на покупателната способност на възнагражденията поради широката критика към тяхната методология и честота на актуализиране.

Съвместен изследователски център (JRC)

42. В член 14 от **рамковата програма** вече се посочва, че Съвместният изследователски център следва също така да предоставя на държавите членки своите независими, основани на доказателства знания и научна подкрепа, когато е уместно. В **специфичната програма** са въведени само няколко незначителни промени в член 10.
43. Според председателството този стълб е достигнал известна степен на зрялост на този етап от преговорите, въпреки че това не означава, че всички са съгласни с всичко. Препоръката е усилията да се съсредоточат върху други части, които се нуждаят от допълнително внимание, преди да се върнем отново към този стълб.

Блок 3: Конкурентоспособност и общество

Европейски партньорства

44. В член 11 от **рамковата програма** се определят два вида партньорства, основани или на меморандум за разбирателство, или на договорно споразумение, известно като съвместно предприятие. Въпреки че това се различава от текущата рамкова програма, в рамките на която съфинансираните партньорства се основават на безвъзмездни средства, то може да се разглежда като желано опростяване в очакване на допълнителна яснота относно процеса. Беше добавен параграф 3а, за да се въведе официално изискване всяко европейско партньорство следва да се основава на стратегическа програма за научни изследвания и иновации, в която се очертават тематичните приоритети, очакваните резултати и съответната пътна карта. Беше добавен параграф 5, буква ба), за да се уточни, че партньорства следва да се създават само когато други мерки на ЕС не биха постигнали желаните цели. Беше добавен параграф 5, буква а), за да се предостави увереност на по-голямата част от държавите членки относно тяхната роля при определянето и подбора на партньорства, основани на меморандум за разбирателство. Остават открити въпроси относно оптималното управление на виртуалните центрове, така че всяка държава членка само да съфинансира собствените си участници в проектите. Освен това трябва да се определи по какъв начин промишлеността ще допринесе финансово.
45. В **специфичната програма**, в член 5, текстът, който е ограничил избора на партньорство само до Комисията, е премахнат от параграф 1, буква а), за да се даде възможност за съвместно идентифициране и подбор заедно с държавите членки. В параграф 1, буква а), подточка iii) минималният брой на участващите партньори в консорциум се определя на 10 държави членки (40% от всички настоящи държави членки), тъй като мнозинството иска по-голям брой от първоначално предложените 5. Освен това в параграф 1, буква а), подточка viа), като критерий за подбор се добавя стратегия за данните, както и интеграцията на МСП и разрастващите се предприятия в параграф 1, буква а), подточка viia). В параграф 1, буква aa), подточка xiiia) беше добавено задължение Комисията да споделя подробна информация от оценките с органите на ЕС и държавите членки, докато в параграф 1 беше добавена буква аб), за да се уточни, че в случай на неспазване държавите членки се информират за всяко действие, предприето от Комисията. Все още се призовава за значителна допълнителна работа и обсъждане по членовете относно партньорствата.

46. Тъй като много държави членки счетоха, че компонентът „Общество“ не е формулиран достатъчно добре, председателството работи с тях за преформулиране и консолидиране на този компонент в по-ясно послание, определящо неговата роля, обхват и взаимовръзка с компонента „Конкурентоспособност“. Въпреки че е постигнат добър напредък, е необходима допълнителна работа за очертаване и укрепване на общественото измерение. В член 15 от **рамковата програма** се определят два компонента на съвместните научни изследвания и иновации – един за конкурентоспособността и един за обществото. В нов параграф се посочва, че двата компонента се разработват съгласувано, за да се гарантира взаимното укрепване и безпроблемното обхващане на научноизследователската и иновационната среда за силен и устойчив Съюз.
47. В член 15 също така се посочва възможна непрекъсната подкрепа за оставащите дейности на мисиите в областта на научните изследвания и иновациите, както и за механизма НЕБ, и те вече не се свързват единствено с обществения компонент. И в двата случая държавите членки подчертаха необходимостта от установяване на силни връзки с други съответни програми на ЕС, по-специално ЕФК, за да се гарантира ефективно усвояване и оползотворяване на резултатите от научните изследвания в съответствие с първоначалните цели на мисиите, както и поради силното съответствие между мисиите и компонентите на политиката на ЕФК. Всички останали дейности, свързани с мисиите, могат да бъдат подкрепени в работните програми на „Хоризонт Европа“. По същия начин няколко държави членки отбелязаха, че най-лесното решение по отношение на механизма НЕБ би било останалите дейности в областта на научните изследвания и иновациите да се интегрират в работните програми като теми.
48. В член 11 от **специфичната програма** социалният компонент е преформулиран, за да се определят 3 основни области, които да направляват обществените промени: разбиране на геополитическите, екологичните, технологичните и демократичните промени и на доказателствата за изготвянето на политики; насърчаване на демократични, справедливи и сигурни общества; и поддържане на европейските културни и творчески индустрии.

Блок 4: Иновации

Европейски съвет по иновациите (ЕСИ)

49. Една от общите цели беше да се изясни взаимовръзката между ЕСИ и ЕФК, по-специално с оглед на InvestEU и механизма за разрастване, да се определи правилният обхват и взаимно допълване и текстът да се коригира по съответния начин. За тази цел беше добавено ново съображение 15б. Тази работа ще трябва да продължи, за да се постигне оптимално решение и опростено прилагане в бъдеще. В този контекст остават отворени за по-нататъшно обсъждане член 34, параграфи 7 и 10 от специфичната програма, в които се определят изключителни случаи, при които ЕСИ все още може да се включва и да предоставя последващо финансиране или финансиране на подходящи за банково финансиране дружества.
50. В **рамковата програма** обхватът на ЕСИ беше допълнително уточнен и в член 16, като беше направено допълнение, за да се уточни задължението за взаимно допълване с инструментите на ЕФК. За безвъзмездните средства по инструмента „Пътеводител“ беше добавен акцент върху научните изследвания на ранен етап. Улесняването на достъпа до и използването на научноизследователски и технологични инфраструктури и дейности за изграждане на мрежи също бяха добавени към задачата, която ще се предлага от услугите от типа „Бизнес ускорител“. Освен това беше въведено описание на задачите, подобни на тези на ARPA – Агенцията за авангардни научноизследователски проекти, за ръководителите на програми, за да се изясни какво се има предвид под този подход. Мненията относно степента на автономност, която трябва да се предостави, се различават. Поради различаващите се позиции относно финансирането за приложения в областта на отбраната единствено чрез подход, подобен на DARPA – Агенцията за авангардни научноизследователски проекти в областта на отбраната, текстът е поставен в получер курсив за по-нататъшни преговори за евентуално решение. Председателството вижда три възможни решения: разглеждане на предложението на Комисията и то да бъде съответно конкретизирано; да се определи процес, който би могъл да подкрепя ЕСИ чрез подход, подобен на DARPA, чрез средства от частта за отбрана на ЕФК; или да се добави подходът, подобен на DARPA, в частта за отбраната на ЕФК, за да се обединят всички инвестиции, свързани единствено с отбраната. По време на обсъжданията досега държавите членки като цяло подкрепят последните два варианта. Добавя се ново съображение 15а, в което се обяснява сертифицирането на националните програми и органи за схемата Plug-in.

51. В член 34 се уточнява, че безвъзмездните средства от ЕСИ по инструмента „Преход“ могат да се отпускат без покани за представяне на предложения, ако това е посочено в работните програми, по препоръка на ръководителя на програмата и след консултация с независими външни експерти. Освен това беше уточнено, че инструментът „Ускорител“ на ЕСИ може да подпомага малки дружества със средна пазарна капитализация по изключение. Освен това е добавен текст, в който се уточнява, че отменените инвестиции на Фонда на ЕСИ трябва да се третираат като обратни потоци към Фонда на ЕСИ, което отразява подобна формулировка, използвана в ЕФК.
52. В член 12 от **специфичната програма** мандатът на председателя на съвета на ЕСИ се удължава на четири години, като може да бъде подновен еднократно. С оглед на високата позиция на поста към исканията беше добавен доказан опит. Що се отнася до членовете на управителния съвет на ЕСИ, към аспектите, които трябва да бъдат балансирани, се добавя тематично разпределение.

Екосистеми за иновации

53. В член 17 от **рамковата програма** се определя подкрепата за дейности, свързани със стратегически приоритети, с акцент върху създаването на свързани транснационални иновационни екосистеми. Освен това трябва да се търсят полезни взаимодействия с други ключови компоненти на рамковата програма. Частта от член 17 относно подкрепата за дейности за насърчаване на интеграцията на „триъгълника на знанието“ остава отворена, тъй като няколко държави членки изразиха опасения, че Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ) не е включен в предложението на Комисията и поискаха повторното му включване. Няколко държави членки поискаха също така разяснения относно този пропуск и относно разполагането на ЕИТ и неговите общности на знание и иновации в следващата програма „Хоризонт Европа“. Някои държави членки обаче биха предпочели да изчакат предложението на Комисията за преразглеждане на регламента за ЕИТ, което се очаква до края на 2026 г. Поради тази причина текстът е поставен в получер курсив за по-нататъшни обсъждания, включително в специфичната програма, член 13, а от Комисията беше поискано да предостави нонпейпър относно ЕИТ, за да бъдат държавите членки осведомени.

54. В член 13 от **специфичната програма** изследователите са добавени към заинтересованите страни, за да се възползват от създаването и подкрепата на свързани центрове. Що се отнася до дейностите в подкрепа на развитието на общоевропейски иновационни екосистеми, беше поставен акцент върху интегрирането и укрепването както на силните страни, така и на потенциала. Специалната подкрепа за МСП, стартиращите и разрастващите се предприятия в рамките на този подкомпонент на стълба за иновации е взаимосвързана с другите подкомпоненти, свързаните центрове и усилията на иновационната екосистема за осигуряване на по-съгласуван подход. Освен това от Комисията беше поискано да представи нонпейпър, в който се описват по-подробно очакваните дейности по този компонент на стълба за иновации.
55. Има няколко нерешени въпроса, свързани с този стълб, а именно ясната взаимовръзка между ЕСИ и ЕФК, подходът, подобен на DARPA, в рамките на ЕСИ и бъдещето на ЕИТ, които се нуждаят от допълнително внимание. Освен това следва да се наблюдава приносът на екосистемите за иновации към инвестиционната среда, определена от инструментите на ЕСИ и ЕФК.

Блок 5: Европейско научноизследователско пространство (ЕИП)

56. Следва да се отбележи, че членовете за разширяване на участието както в рамковата програма, така и в специфичната програма, са поставени в квадратни скоби в отговор на изразеното от няколко държави членки опасение.
57. В **рамковата програма** член 18 е разделен на три члена, всеки от които определя основните компоненти на този стълб, т.е. осъществяването на ЕИП, механизма за подкрепа в областта на политиките и научноизследователските и технологичните инфраструктури.

Европейско научноизследователско пространство

58. В члена относно ЕИП, вместо непълно отделно изброяване, вече се споменава пълният набор от ценности и принципи на ЕИП и Пакта за научни изследвания и иновации.
59. В член 14 от специфичната програма се уточнява, че осъществяването на ЕИП следва да бъде споделено усилие между Съюза и държавите членки чрез съвместно определени и договорени приоритети. Поради това в очакване на предстоящия законодателен акт за ЕИП не беше въведена пряка препратка към програмите за политиката за ЕИП.

60. В **рамковата програма**, в новия член 18а относно научноизследователските и технологичните инфраструктури се подчертава необходимостта ЕС да разполага със съгласувана и свързана екосистема от общоевропейски инфраструктури и свързани с тях услуги. В същия член също така се пояснява, че подкрепата в размер до 20% от разходите за изграждане на критичен нов капацитет на световно равнище включва и значително модернизиране на съществуващия критичен капацитет. Все още съществува несъгласие относно въвеждането на този вид подкрепа поради опасения във връзка с някои от възможните икономически последици. Опит за решаване на този проблем е направен в специфичната програма (вж. по-долу). Беше уточнено, че тези инфраструктури следва да се определят и одобряват съвместно от ЕС и държавите членки в рамките на открит, прозрачен и конкурентен процес, основан на ясни критерии. В съображение 19 се подчертава, че подкрепата за инфраструктурите следва да отразява стратегическите нужди на ЕС и да осигурява европейска добавена стойност чрез съгласувано дългосрочно планиране и координирани инвестиции, включително като се взема предвид работата на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури (ESFRI), и се призовава за подобен стратегически форум за технологични инфраструктури. Открит въпрос за обсъждане остава възможността ЕФК да допринася и с финансиране за инфраструктури, които са важни за европейската конкурентоспособност.
61. В **специфичната програма** член 16 относно научноизследователските инфраструктури и член 17 относно технологичните инфраструктури са хармонизирани, доколкото е възможно, с оглед на дейностите, които трябва да бъдат подкрепени, включително достъпа на МСП, стартиращите и разрастващите се предприятия, както и сътрудничеството и създаването на мрежи между двата вида инфраструктури, когато е приложимо. Освен това текстът беше актуализиран, за да бъде съгласуван с рамковата програма с оглед на подкрепата за до 20% от разходите за изграждане или значително модернизиране на научноизследователски и технологични инфраструктури на световно равнище. В члена относно технологичните инфраструктури беше конкретизирана подкрепата за дейностите по оползотворяване с цел ускоряване на навлизането на пазара. Въвежда се нов член 17а, за да се определят ръководни критерии за подпомагане на изграждането или значителното модернизиране на научноизследователски и технологични инфраструктури на световно равнище.

Блок 6: Правила за участие и разпространение на резултатите

Допустимост

62. В член 21 от **рамковата програма** се определят критериите за допустимост. По искане на голямо мнозинство от делегациите **печатът за високи постижения** беше въведен отново, за да се признаят висококачествените проекти за научни изследвания и иновации в рамките на „Хоризонт Европа“, които няма да получат финансиране (вж. също член 8 от Общите разпоредби). Освен това се добавя параграф 1а, за да се поясни, че всеки правен субект, включително правни субекти от неасоциирани трети държави или международни организации, има право да участва в действия по „Хоризонт Европа“. Това не включва достъпа до финансиране, условията за което са изложени в следващите параграфи. Параграф 10 е разделен на две, за да се разграничат действията, които не отговарят на условията за финансиране, от дейностите, свързани с човешки стволови клетки, които могат да бъдат финансирани. Обхватът на параграф 11 относно прекратяването е разширен, за да се опишат по-подробно условията за проект по линия на инструмента „Ускорител“ на ЕСИ, което за някои остава въпрос за обсъждане. Освен това беше добавен параграф 12а, за да се поясни, че в работните програми могат да се посочват допълнителни критерии за допустимост в надлежно обосновани случаи.

Покани за представяне на предложения

63. В член 23 се описват подробно поканите за представяне на предложения. Добавено е уточнение, че пълното съдържание на поканите за представяне на предложения трябва да бъде включено в работната програма. Няколко държави членки поискаха двуетапните заявления и оценяването „на сляпо“ да бъдат определени в законодателството, а не в работните програми, каквато е нормата. Въпросът беше част от по-широкия дебат относно опростяването, по което председателството се опита да постигне напредък, като финализирането му беше оставено на следващите председателства. Беше направена друга добавка, за да се постанови, че в работните програми следва също така да се посочват поканите, за които печатът за високи постижения може да бъде присъден заедно с печата за конкурентоспособност.

Взаимозастрахователен механизъм

64. В член 30 се установяват специални ставки на вноските за взаимозастрахователния механизъм, като се определя стандартна ставка от 5%, която може да бъде увеличена до 8% или намалена на под 5%. Промените в лихвените проценти могат да се наложат поради колебанията на пазарите и увеличения брой ползватели от други програми извън „Хоризонт Европа“. Добавянето беше широко приветствано от държавите членки.

Разпространение на резултатите и оползотворяване

65. Член 32 беше преименуван и в параграф 1 беше добавена нова точка относно задълженията на бенефициерите да защитават резултатите, свързани със сигурността, по отношение на интелектуалните активи, в отговор на нарастващата загриженост сред държавите членки относно сигурността на научните изследвания. Тъй като член 32 се отнася и до ЕФК и прилагането на допълнителни мерки за сигурност за защита на стратегическите интереси на Съюза, бяха положени усилия за привеждането му в съответствие с „Хоризонт Европа“, за да се гарантира съгласуваност между двете програми.

Поръчки за продукти в предпазарен стадий и обществени поръчки за новаторски решения

66. В член 33 няколко държави членки изразиха желание да включат препратки към съществуващите директиви за възложителите на обществени поръчки. Комисията твърди, че този член обхваща както публичните, така и частните възложители на обществени поръчки, както и доставките на развойни и търговски продукти. Не всички от тях са обхванати от съществуващите директиви и поради това се изисква хармонизирана терминология в настоящата програма. За сметка на това, съществуващите директиви се прилагат само за възлагането на обществени поръчки от публични субекти.

VI. СЛЕДВАЩИ СЪПКИ

67. С оглед на актуалното състояние председателството счита, че е полезно да се обмисли следното с оглед на продължаването на преговорите:
- да се интегрират шестте блока, за да се съчетаят тематично свързаните разпоредби на рамковата програма и специфичната програма в пълни, комбинирани предложения с цел да се осигури ясен преглед и последователност в целия текст, за да се избегнат повторения и противоречия;

- да се посветят достатъчно време и усилия за информирани и конструктивни дискусии по ключови въпроси от стратегическо значение, включително чрез използване на технически семинари, когато е уместно, за да се изготви рамкова програма за научни изследвания и иновации, която следва да бъде израз на силен ангажимент на ЕС за високи научни постижения, технологичен суверенитет и стратегическа автономност, способни да се справят с бъдещите предизвикателства.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

68. По време на своя мандат председателството постави стратегически акцент върху постигането на напредък в работата както по рамковата програма за научни изследвания и иновации, така и по специфичната програма за прилагане на рамковата програма. Председателството има за цел да насърчи конструктивния диалог между държавите членки и да улесни приобщаващите и структурирани обсъждания, за да се постигне напредък в преговорите.
69. Тези усилия достигнаха връхната си точка с представянето на няколко компромисни предложения за всеки стълб на рамковата програма и специфичната програма. Председателството смята, че последните компромисни текстове⁴, макар и да нямат за цел да представляват каквото и да било споразумение, отразяват добър резултат на този етап от преговорите и с оглед на тези, които все още предстои да бъдат приети. Делегациите се ангажираха да продължат преговорите въз основа на постигнатия напредък, като се стремят към консенсус по нерешените въпроси и следват логиката, съгласно която нищо не е договорено, преди всичко да бъде договорено.

---

⁴ 15308/25, 14839/25, 15671/25, 15314/25, 15638/25, 14838/25.